

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 60, LT-01110 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, el. p. info@ekgt.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Seimo Švietimo ir mokslo komiteto
pirmininkei Vaidai Aleknavičienei

2025-03-24 Nr. S-65

Švietimo, mokslo ir sporto
ministrei Ramintai Popovienei

DĖL ETNOLOGIJOS IR FOLKLORISTIKOS STUDIJŲ KRYPTIES GRAŽINIMO

Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo (toliau – Etninės kultūros įstatymas) 9 straipsnio 1 dalis nustato, kad turi būti užtikrinamas etninės kultūros pedagogų ir kitų etninės kultūros specialistų rengimas. Iki 2016 m. pabaigos tai leido užtikrinti studijų kryptis *Etnologija ir folkloristika* (U800), įtraukta į *Studijų kryptis sudarančių šakų sąrašą*, kuriame šią kryptį sudarė dvi šakos – Etnologija (U810) ir Folkloristika (U820). Šią studijų kryptį daugiausia įgyvendino Vytauto Didžiojo universitetas (toliau – VDU), kuriame 1993 m. buvo įkurta Etnologijos ir folkloristikos katedra (joje etnologijos studijas baigė apie 450 bakalaurų ir 120 magistrantų), taip pat Klaipėdos universitetas (toliau – KU), kuriame 1991 m. buvo įsteigta Baltų kalbotyros ir etnologijos katedra, o etnomuzikologus nuo 1989 m. rengė Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (toliau – LMTA) Etnomuzikologijos katedra. Be to, 2016 m. duomenimis, įvairios etninės kultūros disciplinos buvo dėstomos dar beveik dešimtyje Lietuvos aukštųjų mokyklų.

Ši padėtis drastiškai pasikeitė, kai 2016 metais nutarus stambinti studijų kryptis ir atsisakyti studijų šakų, nebeliko Etnologijos ir folkloristikos studijų krypties *Studijų krypčių ir krypčių grupių, pagal kurias vyksta studijos aukštosiose mokyklose, sąraše*, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. V-1075 (toliau – Studijų krypčių sąrašas). Tai sukėlė šias neigiamas pasekmes: VDU etnologiją 2017 m. baigė paskutinė laida, Etnologijos katedra buvo pervadinta į Kultūrų studijų katedrą, kurioje šiuo metu vykdomos visiškai nesusijusios su lituanistika studijų programos (*Rytų Azijos šalių kultūrų ir kalbų programa*; *Skandinavijos šalių kultūrų ir kalbų programa*); KU nebeliko kalbotyros ir etnologijos bakalauro studijų; LMTA etnomuzikologijos studijos sumenkėjo iki galimybės pasirinkti muzikinio folkloro specializaciją bakalauro programoje *Muzikos studijos* ir magistrantų programoje *Meno tyrimai ir komunikacija*. Tokiu būdu buvo nutraukta etnologijos ir folkloristikos plėtrą užtikrinanti grandinė, jungianti šios krypties specialistų rengimą ir etnologijos mokslą, kuris įvardytas kaip atskira mokslo kryptis *Etnologija* (H006) *Mokslo krypčių klasifikatoriuje* (patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. vasario 6 d. įsakymu Nr. V-93 „Dėl mokslo sričių ir meno sričių klasifikatorių patvirtinimo“). Nors jungtinės etnologijos doktorantūros studijos šiuo metu dar tebevykdomos, tačiau studijų krypties panaikinimas tolimesnėje perspektyvoje nulemia visišką etnologijos ir folkloristikos mokslų išnykimą Lietuvoje.

Etnologijos ir studijų krypties panaikinimas prieštarauja ne tik minėtai Etninės kultūros įstatymo nuostatai dėl etninės kultūros specialistų rengimo, bet ir Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymui, kurio 3 straipsnio 2 ir 3 dalys nustato lituanistikos studijų prioritetą, pabrėžiant

tokių studijų reikšmę esminių tautos tapatybės išsaugojimo, stiprinimo Lietuvoje ir užsienyje bei raidos uždavinių įgyvendinimui. Tai ypač aktualu dabartinėje geopolitinėje situacijoje ir tiesiogiai siejasi su Lietuvos nacionalinio saugumo užtikrinimu: ne veltui etninės kultūros, tautinės savimonės, bendruomeniškumo ir pilietiškumo puoselėjimas įvardytas kaip svarbus mokslo ir švietimo bei kultūros politikos dėmuo dokumente „Lietuvos nacionalinio saugumo pagrindai“ (Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo priedėlis). Lietuva turi ir tarptautinių įsipareigojimų dėl nematerialiajam kultūros paveldui priskiriamų etnokultūrinių vertybių išsaugojimo: UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos 13 straipsnis įpareigoja konvenciją ratifikavusias valstybes (tarp jų ir Lietuvą) skatinti nematerialaus kultūros paveldo mokslines, technines ir menines studijas, tarp kurių patenka ir etnologija bei folkloristika.

Naikinant Etnologijos ir folkloristikos studijų kryptį buvo tvirtinama, kad su šia kryptimi susijusios studijų programos gali būti rengiamos priskiriant jas Kultūros studijų kryptį. Tačiau etnologijos studijos daugelyje šalių (taip pat ir Lietuvoje) turi senas tradicijas ir yra grindžiamos fundamentiniais šio mokslo tyrimais, o Kultūros studijų kryptis siejama su gana nauja Britų (Birmingemo) sociologine mokykla, kuri yra pernelyg paviršutiniškai susijusi su etnologija. Be to, nuostabą kelia tai, kad su Kultūros studijų kryptimi buvo sulieta tik Etnologija ir folkloristika, kai daug artimesnės kitos studijų kryptys (Menotyra, Literatūrologija, Paveldo studijos ir kt.) paliktos kaip savarankiškos Studijų kryptų sąrašė. Pabrėžtina, kad Mokslo kryptų klasifikatoriuje nėra apibendrintai įvardytos Kultūros mokslo krypties, tačiau jame yra Etnologijos mokslo kryptis, tiesiogiai susijusi su etnologijos studijomis. Kita vertus, Studijų kryptų sąrašė paliktos net kelios giminingos studijų kryptys, turinčios vieną bendrą mokslo kryptį (pavyzdžiui, Mokslo kryptų klasifikatoriuje išskirtą Filologiją (H004) atitinka net kelios studijų kryptys – Lingvistika (N01), Literatūrologija (N02), Filologija (N04), Kalbos studijos (N07) ir Vertimas (N05)). Tai rodo, kad 2016 m. sudarant Studijų kryptų sąrašą neatsižvelgta į būtinybę užtikrinti mokslo bei studijų kryptų sąveiką ir nebuvo vadovautasi proporcingumo principu stambinant studijų kryptis.

Beje, iki šiol galioja Etnologijos ir folkloristikos studijų krypties aprašas (patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. spalio 5 d. įsakymu Nr. V-1033 „Dėl etnologijos ir folkloristikos studijų krypties aprašo patvirtinimo“) – jame aiškiai įvardyta etnologijos ir folkloristikos studijų samprata, aprėptis ir studijų vykdymo reikalavimai. Tuo tarpu Kultūros studijų krypties apraše, nors ir yra nurodytos įvairios šią kryptį sudarančios sudėtinės dalys (kultūros istorija, kultūrinė ir socialinė antropologija, etnologija ir folkloristika, šiuolaikinės kultūros tyrimai, atminties studijos), tačiau nėra apibrėžta atskirai kiekvienos sudėtinės dalies samprata ir aprėptis, specialieji studijų vykdymo bei rezultatų reikalavimai. Svarbiausia, kad Kultūros studijų krypties apraše nebėra akcentuojami lietuviškos tapatybės puoselėjimo nacionaliniai interesai, kuriais vadovautis įpareigoja anksčiau minėti teisės aktai.

Etnologijos ir folkloristikos studijų plėtrai mūsų šalyje būtina sudaryti palankesnes sąlygas, kadangi kuo toliau, tuo labiau ryškėja šios srities specialistų didžiulis trūkumas, o iš to kyla grėsmė ne tik etninės kultūros tęstinumui ir tautinės savimonės išsaugojimui, bet ir Lietuvos nacionalinių interesų bei tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimui. Tuo remdamiesi prašome Etnologijos ir folkloristikos studijų kryptį įrašyti į *Studijų kryptų ir kryptų grupių, pagal kurias vyksta studijos aukštosiose mokyklose, sąrašą*.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

LIETUVIŲ LIAUDIES
DAIŲ METAI
2025